

**НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛТЕТ МАГИСТЪРСКИ
ДЕПАРТАМЕНТ „НАЦИОНАЛНА И МЕЖДУНАРОДНА СИГУРНОСТ”**

=====

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Величков Иванов,
пенсионер и преподавател, ръководител на Катедра „Икономика,
мениджмънт, администрация” в ЕПУ – гр. Перник, както и в качеството
му на член от научното жури по Заповед на Ректора
№ 3 – РК-75 от 11.12.2018 г.

по дисертационен труд
на ДИМИТЪР АСЕНОВ АСЕНОВ

на тема „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ЧАСТНИТЕ
ОХРАНИТЕЛНИ ДРУЖЕСТВА ПРИ КРИЗИ”

докторант на самостоятелна подготовка при Департамент „Национална и
международна сигурност”, на Факултет Магистърски

представена за придобиване на научна степен „доктор”
по професионално направление 9.1. „Национална сигурност”, научна
специалност „Стратегии и политики на сигурност” и докторска програма
„Стратегии и политики на сигурност”

Научен ръководител: проф. Георги Бахчеванов, д.н.

София, 2019 г.

Настоящата рецензия е съобразена с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в Нов български университет.

За изготвяне на рецензията са представени: Дисертационен труд в обем от 268 страници с 11 фигури и матрици за PEST анализ и описателен модел, Автореферат от 45 стр., 3 публикации на докторанта по темата на дисертационното изследване. Представената документация е достатъчна по обем и съдържание. Веднага и още веднъж искам тук да подчертая, колко приятно и полезно е запознаването с една толкова сериозна и много качествена, обемна научна разработка, за да се изрази и задоволство **в една рецензия за нейната актуалност, полезност и значимост**. Тя е резултат на многогодишна работа по проблемното направление, на събиране и обработване на богата нормативно-документална база и анализ на научни публикации и изследване състоянието на дейността на частните охранителни дружества.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Дисертационният труд представен от докторанта Димитър Асенов на тема „Усъвършенстване на дейността на частните охранителни дружества при кризи“ е много сериозно изследване и анализ в една специфична, но с изключително значение социална област, към която се насочва с перспектива и научното познание. Този труд разкрива теоретико-методическите постановки за същността и състоянието на проблема в процеса на неговото реализиране и развитие. Именно това обуславя **неговата актуалност и значимост**, както и съотносителността му сега към европейските и международните ценности и стандарти, към българския опит и традиции. Ще бъдат сухи и излишни повече суперлативи за избраната и разработена тема по толкова актуален и важен проблем.

Наистина много смелост, отговорност и професионален интерес са необходими сега, за да се захване един докторант с изследване и оценка на аспектите за сигурност при толкова динамични промени и приоритети в развитието на една малка балканска страна, след приобщаването ѝ в ЕС и неспиращия поток от бегълци, при което и нарасна делът на частната охранителна дейност в сферата на охраната при кризи в резултат на бедствия, аварии и катастрофи или терористични актове. Не може да не се добавят и негативните последици от зачестилите актове на терор по целия свят, от които бе засегната и нашата страна. Промени се природната и социалната среда у нас, расте престъпността и с тях ролята на частните охранителни дружества за защита на населението и инфраструктурата при кризи на локално ниво, което изисква и налага конкретното определяне и законово регламентиране на техните права и задължения в тази сфера.

Актуалността на проблема за изследване и оценка, за нормативно-правно регламентиране, за моделиране и усъвършенстване ефективността в дейността и на частните охранителни дружества **са безспорни, полезни и необходими.**

Изследване, анализ и оценка, конкретни препоръки за подобряване на този процес и дейност са безспорно необходими и сега правилно докторантът Димитър Асенов е избрал за разработка този проблем. Основното съдържание на неговия дисертационен труд напълно съответства на формулираната тема. Тук специално трябва да се подчертае и компетентността на докторанта в научната област, неговата с години професионална ангажираност. Той е навлязъл дълбоко в проблемите, като сполучливо съчетава теоретичните знания с практическите положения и тяхното значение в дейността по управление и реализиране на изследванията. Именно този професионален капацитет му позволява да поеме отговорността да изследва, анализира и оценява избрания специфичен научен проблем. С работата си в направление научно-изследователска дейност Димитър Асенов показва много добри умения за анализ и оценка, за формулиране и решаване на научните проблеми и задачи, да обобщава изводи и препоръки. Сериозно извървян е научен и професионален път за натрупване на знания и опит.

Структурата на дисертационния труд има „класически формат” – увод, четири глави с общо 21 параграфа и техни конкретни аспекти, заключение, богата библиографска справка и 11 приложения с общ обем от 268 страници. В удачно структурираната разработка с логическа последователност се изследва основната тема, като към всеки раздел се правят сериозни аргументирани изводи и обобщения, а и на края се формулират 11 общи изводи по темата и шест конкретни препоръки за усъвършенстване на частната охранителна дейност при кризи. Структурата на дисертационния труд е подчинена на изискването да се разкрие в голяма степен сложната и динамична същност на **проблематиката за сигурността и ролята на охраната от специализираните професионални звена при кризи.**

2. Кратка формална характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен като самостоятелно научно-приложно изследване:

Уводът убедително, аргументирано и точно въвежда в темата, показва необходимостта от нейната разработка с точна цел, задачи и подходи, с конкретна и аргументирана теза. Концептуалната рамка е много добре изготвена и оформена, заинтригуващо насочва към изложението в следващите раздели. Аргументирана е убедително методологията на изследването и се заявява апробация на резултатите от него на „Международна научна конференция „Европа” потенциал за дейността на частните охранителни дружества срещу глобалните заплахи”.

Глава Първа след исторически преглед и оценка на състоянието, аргументирано определя мястото и ролята на частните охранителни дружества в системата за сигурност и възможностите им за действие при кризи. Финансов анализ на състоянието на позицията за охранителни услуги, извежда реалното значение на полза за бизнес икономиката на страната и за обществото. Анализират се редица нормативни, поднормативни и други формални документи за дейността на частните охранителни дружества (ЧОД). Три конкретни аспекти са обект на критичен анализ и оценка:

- най-напред се изяснява същността и значението на частната охранителна дейност, като индустрия с решаващо значение за серектиране на сигурността и безопасността в личен, национален и световен план. Отговорността и защитата на националните институции и инфраструктурни системи, интелектуалната собственост и корпоративната информация, сигурността на хората и тяхното имущество, т.е. всички сфери на съвременния живот, но резултатите са незадоволителни.

- След исторически преглед вторият параграф предлага критичен анализ на реалното състояние и нормативното регулиране на частната охранителна дейност;

- Най-интересни и полезни са следващите четири параграфа, които убедително разкриват частната охранителна дейност, като елемент на системата за сигурност, нормативната база и конкретно от закона за нейното функциониране и противодействие на тероризма. Правят се шест сериозни конкретни изводи с обобщение към тази първа теоретична глава.

Втора глава предлага анализ на възможностите и заплахите за ефективна дейност на ЧОД. След много добър SWOT анализ се стига до най-важните и приоритетни възможности и заплахи. PEST анализът е много необходим и полезен, за да се стигне до четири важни изводи за ефективна роля и дейност на ЧОД.

Глава Трета е интересна с фактологическата информация и насочена към определяне на насоките за развитие на ЧОД при кризисни ситуации. Тази дейност е най-полезна и резултатна при отчитане и съобразяване с нейните три ограничаващи фактори, при нейното много по-добро организиране и планиране, при подготовка на дружествата и заетите в тях за действие при кризи по национален и чуждестранен опит. Стига се до шест много подробно описани изводи и обобщения.

Четвърта глава предлага авторовото виждане за прилагане и използване на „**модел с усъвършенстващи решения за ЧОД при кризи**”. След аргументиране на използваните научни методи и обосновка на избрания метод на моделирането, самият описателен модел за усъвършенстване дейността на

охранителните дружества, логично се стига до приложение на този модел в сценарий за полезна и ефективна охранителна дейност. Доказва се и приложимостта на модела за желаното усъвършенстване на ЧОД при кризи. Правят се пет изводи и обобщения по последната глава, за да се стигне до 11 общи изводи по темата и шест правилни, и точни препоръки за усъвършенстване на ЧОД именно при кризи.

Заключението е естествен завършек на дисертационния труд. В него се потвърждава реализирането на поставената цел и задачи. Формулирани са основните подробни, аргументирани и много същностни изводи от проведеното изследване и произтичащите от тях препоръки, които могат да бъдат използвани с предлагания модел с усъвършенстващи решения в двата аспекта – научни и научно-приложни за ЧОД. Стегната и практически насочена с научни методи и средства, дисертацията на Димитър Асенов изпълнява формулираните задачи, а поставената цел е достигната с помощта на задълбочено изследване на възможностите за усъвършенстване дейността на частните охранителни дружества при кризи и предлаганите от тях частни услуги за сигурност.

Приложената справка за приносите в дисертацията е стегната, точна и много полезна по избрания общественно значим проблем. Тя маркира добросъвестно основните теоретични и научно приложни приноси постановки на автора в труда. **Приемам основните приноси така, както ги е формулирал докторантът Димитър Асенов в научни, и научно-приложни аспекти за създаване на ефективно работеща гражданска система за защита при кризи.**

Не установих плагиатстване и приемам, че дисертационният труд, както и научно-приложните приноси в него, са лично дело на докторанта.

Авторефератът представя същностните моменти на дисертационния труд. Той е разработен на високо ниво и много добре отразява цялостното съдържание на дисертационния труд, неговите качества и приложна стойност. **Осъществени са всички изисквания на Закона за научните степени и звания.**

3. Оценка на научните резултати и приноси на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд, макар и много обемист, е удачно структуриран, с много добър език, стил и логика на изложението. В него с логическа последователност се изследват същностни, методически, управленски, правни, икономически и административно-организационни аспекти на разглежданата тематика.

За задълбоченото и изчерпателно изясняване на избраната тема много спомага **стройният план на изследването**, който следва логическата

последователност на цел, задачи, ограничения, допускания, предмет, подход и методи на изследване. Положително трябва да се оценят изследователската и практико-приложните цели с конкретизираните научно-изследователски задачи на изследването.

След всичко изложено до тук и преди конкретната оценка е необходимо и много полезно да се изтъкнат няколко общи и важни характеристики на дисертационния труд:

* **първо** – той е посветен на една много актуална и особено полезна за наукознанието и практиката тема. Дисертантът Димитър Асенов много точно и обосновано посочва обективните причини, които правят темата толкова съвременна и значима, както и нейната степен на разработеност след коренните промени в глобален и национален мащаб. Тези няколко най-обща съображения определят тематиката на дисертационния труд, **като много важна и актуална;**

* **второ** – изследването на актуалните и процедурни аспекти в разглежданата проблематика е научно обосновано, **извеждат се и аргументират интересни и оригинални тези;**

* **трето** – много добро е познаването на предметната област, която е в рамките на научната специалност. Към обема на дисертацията от 242 страници основен текст трябва да се добавят много перфектни и впечатляващи 27 фигури и 12 таблици, графики и 26 страници приложения. Използваната богата литература включва 16 монографии, книги и учебници, 42 нормативни и поднормативни документи, 5 периодични издания и лекционен материал, 33 интернет публикации. Всички тези помощни, справочни, информационно-аналитични материали и документи, са много добре използвани при обосновка тезите на автор Д. Асенов в представения дисертационен труд. Избраният начин на цитиране следва един от утвърдените в науката подходи, а събраната емпирична информация е обработена професионално, достъпно и разбираемо, като красиво и нагледно е представена. Рядко се предлага дисертационен труд с толкова много коментар и добра методика на изследване, за да се стигне до точни и безспорни резултати, мотивиращи ефективни решения и действия, когато основно става дума за знания и опит. Чудесни, точни и впечатляващи са използваните фигури в текста.

Всичко това говори, че докторантът Димитър Асенов добре познава предметната област и **може да има приноси за нейното развитие.** Той притежава много богата и научна осведоменост относно направените досега изследвания и съответните публикации в дисертационната материя. Познава, цитира, анализира, оценява позициите на наши и чуждестранни автори, **което прави с уважение и научна добросъвестност.** Извежда и включва в своите

разсъждения и обобщения, идеи и разбирания на други изследователи без да напуска или принизява спецификата на своята изследователска цел и задачи;

* **четвърто** – методиката и методологията на изследването са правилни и много добри, теоретичните обобщения се правят на основата на проведените проучвания, които подробно се описват и оценяват. Приложен е и критичен анализ на събраната фактологическа информация и конкретни резултати от направения мултикритериален анализ;

* **пето** – дисертацията има сериозна практико-приложна стойност, особено с разработките в последните две глави. Трудът е самостоятелно научно-приложно изследване, а докторантът е направил три сериозни научни публикации по темата;

Като цяло разработката се характеризира с логичност на изложението и относителна задълбоченост на направените изследвания и изводите от тях. Успешен е опитът на дисертанта за решаване на поставените в Увода точно цел и задачи. Затова може да се твърди, че **целите на дисертационното изследване са постигнати**, което много убедително се доказва в заключението. Заявената основна изследователска теза е доказана с извършените конкретни теоретични и приложни изследвания. Така дисертационният труд има не само теоретична, но и много полезна практико-приложна насоченост. Резултатите от него се съпровождат с авторови идеи, мнения и предложения направени на базата на обобщените изводи и заключения към всеки раздел. Могат да се посочат в рецензията също много „суперлативи“ за **качествата на перфектната дисертация**.

Посочените научни резултати в дисертационния труд ми дават сериозни основания да подкрепя изложените от кандидата претенции за приноси. Приемам напълно и формулираните самостоятелни определения на посочените понятия. С всичко изложено до тук искам да подчертая, че са спазени и осъществени всички изисквания на Закона за научните степени и звания.

4. Критични бележки

Допуснати са и някои слабости и грешки, които не могат да не бъдат посочени тук:

- най-напред, при една пълна библиографска справка (не само 16 публикации) можеха и трябваше да се използват за съпоставка и анализ публикации за сигурността в теоретичен аспект, в АТЕ, където ЧОД и тяхната дейност е по-непосредствено и повече използвана при кризи от природен, бедствен и престъпен характер.

- Изследването на проблема е предимно по публикации и на национално ниво, а можеше да се съпостави фактологически теорията за охрана и сигурност

сега в една от шестте териториални зони за развитие и изведат някои конкретни местни препоръки при толкова гранични инциденти сега и най-вече с потока от бегълци, емигранти.

- Много са изводите и обобщенията по раздели, а на края общо са 11 за цялата дисертация, които можеха да се представят в един по-стегнат и конкретен вид.

Тези само маркирани с препоръчителен тон критични бележки не обезценяват получените в дисертационния труд резултати.

5. Заключение

Предложената дисертация от Димитър Асенов на тема „Усъвършенстване дейността на частните охранителни дружества при кризи” е задълбочен, завършен труд със значителни научни и научно-приложни приноси и в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на Закона за развитие на академичния състав на Република България. **Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания и способности за самостоятелни научни изследвания.**

Въз основа на всички направени констатации в настоящата рецензия и като имам предвид актуалността на проблема, методологичните и научни приноси, комплексната ми оценка на докторанта, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Димитър Асенов **образователната и научна степен „доктор” по Професионално направление 9.1. „Национална сигурност” и докторската програма „Стратегии и политики на сигурност”.**

10.01.2019 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Иван Величков)